

TÜRKÇE ÖĞRENCİ DEFTERİ

YILMAZOGRETMEN21

1.
SINIF



Dilimizi, düşüncelerimizin
kanatlarıdır.

HARF BİLGİSİ

Alfabemizi oluşturan ve dilimizdeki sesleri gösteren işaretlere harf denir.

Örnekleri Inceleyelim:

Köpek → k, ö, p, e, k → 5 harf

Orman → o, r, m, a, n → 5 harf

Kuş → k, u, ş → 3 harf

Etkinlik 1: Harflere Ayırma

Aşağıdaki kelimeleri örnekteki gibi harflerine ayıralım ve kaç harften oluştuklarını yazalım.

• Balon → b, a, l, o, n → 5 harf

• Çiçek → → harf

• Tren → → harf

• Bilgisayar → → harf

• Kedi → → harf

• Zürafa → → harf

ALFABE

Harflerin belirli bir sıraya göre dizilmesine **alfabe** denir.

Alfabemizde 29 tane harf vardır. İlk harf "a", son harf "z" dir.

Alfabemiz (Büyük Harfler)

A - B - C - Ç - D - E - F - G - Ğ - H - I - İ - J - K - L - M -
N - O - Ö - P - R - S - Ş - T - U - Ü - V - Y - Z

Alfabemiz (Küçük Harfler)

a - b - c - ç - d - e - f - g - ğ - h - ı - i - j - k - l - m -
n - o - ö - p - r - s - ş - t - u - ü - v - y - z

★ 1. Etkinlik: Küçük Harfler Sıralama

a b ç e ğ ı
j m o p r ş
u y

★ 2. Etkinlik: Büyük Harfler Sıralama

A C D E G H İ
.... K M O P S T
.... Ü Y

ALFABE 2

Alfabemizde 21 tane sessiz (ünsüz) harf ve 8 tane sesli (ünlü) harf vardır.

Sesli (ünlü) Harfler

Sesli harfler, **a-e-ı-i-o-ö-u-ü** harfleridir.

★ 1. Etkinlik: Cümlelerdeki Boşlukları Dolduralım

- 1- Türkçemizde toplam tane sesli (ünlü) harf bulunmaktadır.
- 2- Alfabemizdeki ilk sesli harf harfidir.
- 3- Sesli harfler dışında kalan 21 harfe harfler denir.

★ 2. Etkinlik: Önceki ve Sonraki Harfleri Bulalım

Aşağıda verilen harflerden sonra gelen harfi yazalım:

- | | |
|-------------|-------------|
| • b → | • m → |
| • d → | • ö → |
| • f → | • t → |
| • h → | • ç → |

SÖZLÜK KULLANIMI (ALFABETİK SIRALAMA)

Bilmediğimiz kelimelerin anlamını sözlükten öğreniriz. Sözlükte kelimeler, alfabedeki harf sırasına göre (alfabetik olarak) dizilir.

✦ Nasıl Sıralarız?

Kelimeleri sözlük sırasına koyarken ilk harflerine bakarız.

Alfabede daha önce gelen harfle başlayan kelime, sözlükte de daha önce yer alır.

- İlk harfleri aynıysa: İkinci harflerine bakarak sıralama yaparız.

Örnekler

- Balık - Kedi → Alfabede "b" harfi "k" harfinden önce geldiği için sıra

1- balık

2- kedi

- Ayva - Muz - Portakal →

1- ayva

2- muz

3- portakal

★ 1. Etkinlik: İkili Kelimeleri Sözlük Sırasına Koyalım

→ Aşağıda verilen kelime çiftlerini ilk harflerine bakarak sözlük sırasına göre örnekteki gibi yazınız.

- Örnek: Deniz - Gemi → 1- deniz 2- gemi

- kiraz - elma → 1- 2-

- tavşan - araba → 1- 2-

- şapka - Güneş → 1- 2-

- üzüm - okul → 1- 2-

- balık - zebra → 1- 2-

HECE

Ağzımızın bir hareketiyle söylediğimiz ses ya da ses topluluğuna hece denir.

→ **Bilgi:** Bir kelimedeki sesli (ünlü) harfleri sayarak o kelimenin kaç heceden oluştuğunu kolayca bulabiliriz.

Örnekler

Kelime	Heceleme	Hece Sayısı
kedi	ke - di	2
kurt	kurt	1
otobüs	o - to - büs	3
salyangoz	sal - yan - goz	3
bilgisayar	bil - gi - sa - yar	4

★ 1. Etkinlik: Doğru Hecelenen Kelimeyi Seçelim

→ Aşağıda verilen kelimelerin doğru hecelenmiş halini işaretleyelim (✓).

- okul ☐ o-kul ☐ ok-ul | • elma ☐ el-ma ☐ e-lma
- öğretmen ☐ öğ-ret-men ☐ ö-ğret-men
- çilek ☐ çil-ek ☐ çi-lek | • pencere ☐ pen-ce-re ☐ pe-nce-re



KELİME (SÖZCÜK)

Anlamı olan ya da tek başına anlamı olmasa da cümle kurmaya yarayan ses veya ses topluluğuna kelime (sözcük) denir.

Harflerden heceler, hecelerden kelimeler oluşur. Kelimenin diğer adı sözcüktür.

Örnekler

- okul
- kelebek
- masa
- hızlı
- çünkü

→ **Bilgi:** Bazı kelimelerin tek başına bir anlamı yoktur.

Bu kelimeler cümle içinde sözcükleri birbirine bağlamaya yarar.

- ile → Okula kardeşim ile gittim.
- veya → Mavi veya kırmızı kalemi seçebilirsin.
- gibi → Pamuk gibi yumuşak bir kedi gördüm.

★ 1. Etkinlik: İstenen Harfle Başlayan Kelimeler Yazalım

→ Aşağıda verilen harflerle başlayan anlamlı kelimeler yazınız.

- | | |
|-------------|-------------|
| • ç → | • m → |
| • d → | • n → |
| • g → | • p → |
| • l → | • ş → |

CÜMLE (TÜMCE)

Bir duyguyu, bir düşünceyi, bir haberi veya bir isteği tam olarak anlatan kelime ya da kelime gruplarına cümle denir.

Örnekler

- Kardeşim parkta koşuyor.
- Yarın birlikte sinemaya gideceğiz.
- Derslerime düzenli çalışırım.

→ **Bilgi 1:** Cümleler her zaman büyük harfle başlar ve sonuna uygun noktalama işareti konur.

- Arkadaşımla oyun oynadık.
- Sen de bizimle gelecek misin?

→ **Bilgi 2:** Bir cümlenin tamamlanmış sayılması için mutlaka bir iş, oluş veya hareket bildirmesi gerekir. Tek bir kelime bile bir iş belirttiğinde cümle sayılır.

- Koşuyorum. (Tek kelimelik bir cümledir.)
- Uyudu. (Tek kelimelik bir cümledir.)

★ 1. Etkinlik: Cümle Olanları Bulalım

→ Aşağıda verilen ifadelerden tam bir düşünce belirten (cümle olan) ifadelerin yanındaki kutucuğa (✓), tamamlanmamış (cümle olmayan) ifadelere (✗) işareti koyunuz.

- | | |
|--|--|
| • ☐ Ebru resim yaptı. | • ☐ Sabah erkenden kalkıp |
| • ☐ Kırmızı çanta ve | • ☐ Bahçedeki ağaçlar çiçek açtı. |
| • ☐ Gülüyor. | • ☐ Masanın üzerindeki defter |

CÜMLEDE KELİME (SÖZCÜK) SAYISI

Cümleler bir veya birden fazla kelimenin bir araya gelmesiyle oluşur.

→ **Bilgi:** Bir cümlenin kaç kelimedenden oluştuğunu bulmak için aralarındaki boşluklara dikkat ederek kelimeleri teker teker sayarız.

Örnekler

Cümle	Kelime Sayısı
Kedi süt içti.	3
Okuyorum.	1
Dün akşam teyzemler bize geldi.	5
Çantamı düzenledim.	2

★ 1. Etkinlik: Cümlelerin Kelime Sayılarını Bulalım

→ Aşağıdaki cümleleri okuyunuz ve kaç kelimedenden oluştuklarını karşılarındaki kutucuklara yazınız.

Cümle	Kelime Sayısı
1. Yağmur yağmaya başladı.	
2. Güldüm.	
3. Bahçedeki kırmızı güller çok güzel kokuyor.	
4. Annem lezzetli bir kek pişirdi.	
5. Parkta arkadaşımla sallandık.	
6. Uyudum.	

SATIR SONUNA SIĞMAYAN KELİMELELER

Yazı yazarken satır sonuna sığmayan kelimeleri hecelerinden böleriz. Kelimenin bölündüğünü göstermek için satır sonunda kısa çizgi (-) kullanırız.

Örnekler

- Kitaplarımı masaya bı- raktım.
- Bahçede kelebekleri iz- ledik.
- Dün akşam teyzemler bi- ze geldi.

⚠️ Önemli Bilgiler:

- Satır sonunda veya başında tek harf bırakılmaz!

Yanlış: a-
raba

Doğru: ara-
ba

- Tek heceli kelimeler (fil, kurt, park vb.) satır sonunda bölünmez.

★ 1. Etkinlik: Satır Sonuna Sığmayan Kelimeleri Bölerek Yazalım

→ Aşağıda verilen kelimeleri satır sonuna sığmadığında kısa çizgi (-) kullanarak örnekteki gibi ikiye bölüp yazınız.

- Örnek: pencere → pen- cere
- öğretmen →
- bilgisayar →
- oyuncak →
- sandalye →
- çikolata →

NOKTA (.)

- ★ Tamamlanmış (anlamca bitmiş) cümlelerin sonuna konur.
- ★ Sayılardan sonra sıra (-ıncı, -inci) bildirmek için konur.

Örnekler

- Kardeşimle birlikte resim yaptık.
- Akşam erkenden uyudum.
- Okulumuz yarışmada 2. oldu.
- Binanın 4. katında oturuyoruz.

→ **Bilgi:** Noktadan sonra başlayan yeni cümleye her zaman büyük harfle başlanır.

★ 1. Etkinlik: Yay Ayraç () İçine Nokta Yerleştirelim

→ Aşağıdaki cümlelerde parantez () ile gösterilen yerlerden uygun olanlara nokta (.) koyunuz.

- Babam bana yeni bir hikaye kitabı aldı()
- Sınıf listesinde 2() sırada yer alıyorum()
- Bahçedeki çiçekleri düzenli olarak suladık()
- Koşu yarışında 1() gelen arkadaşımızı alkışladık()
- Öğretmenimiz tahtaya güzel bir şiir yazdı()
- 3() kattaki kütüphaneye çıktık()

VİRGÜL (,)

Virgül, okumayı ve anlamayı kolaylaştıran bir noktalama işaretidir.

★ Ar arkaya sıralanan eş görevli kelimelerin arasına konur.

★ Birine seslenirken veya bir hitap kelimesinden sonra konur.

Örnekler

- Çantamıza kitap, defter, kalem ve silgi koyduk.
- Ormanda meşe, çam ve gürgen ağaçları vardı.
- Canım Annem, seni çok seviyorum.
- Değerli Arkadaşlar, beni dikkatle dinleyin.

★ 1. Etkinlik: Virgül (,) Yerleştirelim

→ Aşağıdaki cümlelerde virgül (,) gelmesi gereken yerleri bulunuz ve yay ayraç () içine virgül koyunuz.

- Pazardan elma() armut() çilek ve kavun aldık.
- Sevgi() Mert() Zeynep ve Ali bahçede ip atlıyor.
- Sevgili Öğretmenim() sizi çok özledim.
- Sayın Veliler() toplantımıza hoş geldiniz.

SORU İŞARETİ (?)

Soru işareti, cevap almak amacıyla sorulan cümlelerin sonuna konur.

★ Soru anlamı taşıyan (cevap gerektiren) cümlelerin sonuna konur.

★ Cümlede "mı, mi, mu, mü" soru ekleri veya "ne, kim, nerede, nasıl, kaç" gibi soru kelimeleri varsa sonuna soru işareti konur.

Örnekler

- Bugün okula neden gelmedin?
- Akşam çantamı hazırladın mı?
- Bahçede oynayan çocuk kim?
- Kütüphaneden kaç tane kitap aldın?

★ 1. Etkinlik: Yay Ayraç () İçine Uygun Noktalama İşaretini Yerleştirelim

→ Aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Cümle soru anlamı taşıyorsa yay ayraç () içine soru işareti (?), taşımıyorsa nokta (.) koyunuz.

- Yarın akşam bize gelecek misiniz()
- Parkta arkadaşlarımla saklambaç oynadık()
- Kırtasiyeden aldığın kalemin rengi neydi()
- Sınıf kapısını kim açık bıraktı()

KESME İŞARETİ (')

Kesme işareti, özel isimlere gelen ekleri ayırmak için yukarıda kullandığımız bir noktalama işaretidir.

★ Kişi adlarına, şehir/ülke isimlerine ve hayvanlara verilen özel adlara getirilen ekleri ayırmak için kullanılır.

Örnekler

- Mustafa'nın en sevdiği ders Türkçe.
- Bu yaz Ankara'ya teyzemi ziyarete gideceğiz.
- Kedimiz Pamuk'un tüy yumağıyla oynamasını izledik.

★ 1. Etkinlik: Kesme İşaretini (') Doğru Yere Koyalım

→ Aşağıdaki cümlelerde uygun yerlere kesme işareti (') koyunuz.

- Zeynep()in yeni aldığı boya kalemleri kayboldu.
- Yarın akşam Bursa()dan misafirlerimiz gelecek.
- Kardeşim Boncuk()un tasmaını yeniledik.

ÜNLEM İŞARETİ (!)

Ünlem işareti, güçlü duyguları ve seslenmeleri ifade ederken kullandığımız bir noktalama işaretidir.

★ Sevinç, korku, şaşkınlık, heyecan ve üzüntü gibi duyguları belirten cümlelerin sonuna konur.

★ Seslenme, uyarı ve hitap sözlerinden sonra kullanılır.

Örnekler

- Eyvah, anahtarımı evde unuttum! (Üzüntü / Kaygı)
- Oley, yarın okullar tatil oldu! (Sevinç / Heyecan)
- Dikkat et, yerler çok kaygan! (Uyarı)

★ 1. Etkinlik: Yay Ayras () İçine Uygun Noktalama İşaretini Yerleştirelim

→ Aşağıdaki cümlelerde parantez () ile gösterilen yerlere uygun olan noktalama işaretlerini (! / . / ?) koyunuz.

- İmdat() boğuluyorum()
- Dur() karşıdan araba geliyor()
- Bugün hava gerçekten çok güzel()
- Aaa() bu oyuncakçı nereden aldın()
- Harika() yarışmada birinci oldum()

5N 1K SORULARI

Okuduğumuz bir metni veya cümleyi tam olarak anlayabilmek için bazı sorular sorarız. Bu sorulara 5N 1K soruları denir.

5N

- Ne?
- Nerede?
- Ne zaman?
- Nasıl?
- Neden

1K

- Kim?

Örnek

Cümle: Ali sabah parkta sevinçle koştu.

- Kim koştu? → Ali
- Ne zaman koştu? → Sabah
- Nerede koştu? → Parkta
- Nasıl koştu? → Sevinçle

★ 1. Etkinlik: Cümleye Sorular Sorup Cevaplayalım

Cümle: Ömer dün sınıfta resim defterini unuttu.

- Kim unuttu? →
- Ne zaman unuttu? →
- Nerede unuttu? →
- Ne unuttu? →

ZİT ANLAMLI KELİMELER

Anlamları birbirinin karşıtı (zıttı) olan, birbirleriyle çelişen kelimelere zıt anlamlı kelimeler denir.

📌 Dikkat Edelim!

Bir kelimenin olumsuzluğu, onun zıt anlamlısı değildir!

- Gelmek → Gelmemek (Olumsuzdur, zıt anlamlısı değildir!)
- Gelmek → Gitmek (Zıt anlamlısıdır.)

Örnekler

- Erken → Geç
- Aşağı → Yukarı
- Zengin → Fakir
- Tatlı → Acı

★ 1. Etkinlik: Kelimelerin Zıt Anlamlılarını Eşleştirelim

Aşağıda solda verilen kelimelerin zıt anlamlılarını sağdaki kutudan bularak eşleştiriniz.

Sol Sütun

1. ☐ Taze
2. ☐ Kolay
3. ☐ Temiz
4. ☐ Gece
5. ☐ İçeri

Sağ Sütun

- A) Bayat
- B) Kirli
- C) Zor
- Ç) Gündüz
- D) Dışarı



ÖZEL İSİMLER

Dünyada tek olan, benzeri bulunmayan varlıklara verilen isimlere özel isim denir.

- ★ İnsan isimleri, şehir ve ülke adları, dil adları ve hayvanlara verdiğimiz adlar özel isimdir.
- ★ Özel isimler her zaman büyük harfle başlar ve gelen ekler kesme işareti (') ile ayrılır.

Örnekler

- Mehmet okuldan eve erken döndü.
- Bu yaz İzmir'den dedemler gelecek.
- Köpeğimiz Karabaş bahçede neşeyle koşuyor.
- Turistler Türkçe öğrenmek için kursa kaydoldu.

★ 1. Etkinlik: Cümlelerdeki Özel İsimleri Bulalım

- Zeynep yarın akşam tiyatroya gidecek. → (.....)
- Başkentimiz Ankara tarihi binalarıyla ünlüdür. → (.....)
- Kedimiz Minnoş koltukta uyuyakaldı. → (.....)
- Mehmet Bey Almanya'dan yeni döndü. → (.....)
- Geçen hafta İngiltere'den misafirlerimiz geldi. → (.....)



“Mİ” SORU EKİNİN YAZIMI

Cümleye soru anlamı katan “mi” soru eki kendinden önce gelen kelimeden her zaman ayrı yazılır.

★ Kendisinden önceki kelimenin son harfine göre mı, mi, mu, mü şeklini alabilir.

Örnekler

- Ödevini bitirdin mi?
- Kapıyı kilitledin mi?
- Oyun alanına geldiler mi?

★ 1. Etkinlik: Boşlukları Uygun Soru Ekiyle (mı / mi / mu / mü) Tamamlayalım

Boş bırakılan yerlere uygun olan soru ekini yazıp cümlenin sonuna soru işareti (?) koyunuz.

- Bugün okula otobüsle geldin.....?
- Dün akşam çizgi film izledin ?
- Sınıftaki tahtayı sildin ?
- Bahçedeki çiçekleri suladın ?
- Mert'in yeni çantasını gördün ?
- Bizimle parka gelmek istiyor ?



KELİMELERİN DOĞRU YAZIMI

Duygu ve düşüncelerimizi eksiksiz ifade edebilmek ve yazılarımızın doğru anlaşılmasını sağlamak için kelimeleri yazım kurallarına uygun şekilde yazmalıyız.

 **İpucu:** Emin olmadığımız kelimelerin doğru yazılışını Türkçe Sözlük'ten kontrol edebiliriz.

Örnekler

✗ Yanlış: Yalrış	→	✓ Doğru: Yanlış
✗ Yanlış: Herkez	→	✓ Doğru: Herkes
✗ Yanlış: Süpriz	→	✓ Doğru: Sürpriz
✗ Yanlış: Trfik	→	✓ Doğru: Trafik

★ 1. Etkinlik: Doğru Yazılan Kelimeleri İşaretleyelim

☐ Kirbit	/	☐ Kibrit
☐ Spor	/	☐ Sipor
☐ Mutfak	/	☐ Mutvak
☐ Kirpik	/	☐ Kiprik
☐ Eřortman	/	☐ Eřofman